

EDUSKUNNAN VASTAUS 172/2000 vp

Hallituksen esitys merimiesten palkkaturvalaiksi ja laiksi konkurssisäännön 31 §:n muuttamisesta**Asia**

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä merimiesten palkkaturvalaiksi ja laiksi konkurssisäännön 31 §:n muuttamisesta (HE 175/2000 vp).

Valiokuntakäsittely

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta on antanut asiasta mietinnön (TyVM 9/2000 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Merimiesten palkkaturvalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Merimiesten palkkaturvalain tarkoituksena on turvata merimieslaissa (423/1978) tarkoitettun työntekijän työsuhteesta johtuvien saatavien maksaminen työnantajan maksukyvyttömyyden varalta.

2 §

Viranomaiset

Palkkaturva-asioita hoitava ministeriö, jäljempänä ministeriö, ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä.

Uudenmaan työvoima- ja elinkeinokeskus tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

2 luku

Palkkaturvan saamisen edellytykset

3 §

Saatavaa koskevat edellytykset

Palkkaturvana maksetaan merimieslaissa tarkoitettun työntekijän työsuhteesta johtuvia saatavia, joiden peruste ja määrä on saatu selvitettyä.

4 §

Hakemuksen määräaika

Saatavaa on haettava palkkaturvana merilain (674/1994) 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisen meripanttioikeuden voimassa ollessa.

Lakiin tai sopimukseen perustuvaa vahingonkorvausta tai hyvitystä, jolla ei ole erityistä eräpäivää ja joka ei enää nauti 1 momentissa mainittua meripanttioikeutta, on haettava palkkaturvana kolmen kuukauden kuluessa tuomion lainvoimaiseksi tulosta tai vakiintunutta työmarkkinakäytäntöä noudattaen solmitun sopimuksen tekemisestä.

5 §

Työnantajan maksukyvyttömyys

Palkkaturvan saamisen edellytyksenä on työnantajan maksukyvyttömyys. Työnantajaa on pidettävä maksukyvyttömänä, jos:

- 1) työnantaja on asetettu konkurssiin;
- 2) työnantaja on todettu kyvyttömäksi maksamaan ulosotossa olevia velkojaan;
- 3) työnantaja on laiminlyönyt ajallaan tilittää säädetyt ennakonpidätykset tai maksaa työnantajasuoritukset;
- 4) työnantaja ei ole tavoitettavissa tai on lopettanut toimintansa eikä työnantajan varoista pystytä saatavaa maksamaan; tai
- 5) työnantajan maksukyvyttömyys on muissa edellä mainittuihin verrattavissa tapauksissa palkkaturvaviranomaisen selvästi todettavissa.

6 §

Valvontavelvollisuus

Jos työnantaja on asetettu konkurssiin, työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan ilmoitettava saatavansa työnantajan konkurssissa konkurssisäännön (31/1868) 19 §:ssä säädetyllä tavalla. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos saatava sisältyy pesänhoitajan laatimaan 11 §:ssä tarkoitettuun työsuohdesaatavaluetteloon. Lisäksi työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan ilmoitettava saatavansa meripanttioikeuksineen myös aluksen pakkohuutokaupassa.

Jos työntekijä laiminlyö 1 momentissa säädetyt valvontavelvollisuutensa, palkkaturva voidaan tällä perusteella evätä joko kokonaan tai osittain.

7 §

Väärinkäytösten estäminen

Palkkaturvaviranomaisella on perustellusta syystä oikeus evätä palkkaturva tai harkita maksettavan palkkaturvan määrä seuraavissa tilanteissa:

1) työntekijän saatava perustuu sopimukseen tai järjestelyyn, joka on ilmeisesti tehty palkkaturvan saamiseksi;

2) palkkaturvana haettu saatava on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä tehtyyn työhön ja muihin olosuhteisiin nähden voidaan pitää kohtuullisena;

3) työntekijä hakee toistuvasti palkkaturvana samaan työnantajaan kohdistuvia saatavia.

Maksettava palkkaturva voidaan perustellusta syystä myös rajoittaa määrään, jonka työnantaja on maksanut työntekijälle vuoden kuluessa ennen palkkaturvahakemuksen jättämistä työsuhteesta johtuvina saatavina.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna samana työnantajana pidetään myös yritystä, jossa omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella on määräysvalta:

- 1) aikaisemalla työnantajalla;
- 2) sellaisella henkilöllä, joka on, tai sellaisilla henkilöillä, jotka ovat aikaisempaan työnantajaan takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/1991) 3 §:ssä tarkoitettuissa läheisyys-suhteissa; tai

3) edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuilla henkilöillä yhdessä.

Työntekijällä, jolle on aiemmin maksettu palkkaturvaa, on oikeus hakemuksesta ennalta saada tietää, tullaanko palkkaturvaa rajoittamaan tai se epäämään 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla perusteella.

8 §

Palkkaturvana maksettavan vahingonkorvauksen tai hyvityksen ja odotusajan palkan enimmäismäärä eräissä tapauksissa

Tämän lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettun vahingonkorvauksen tai hyvityksen enimmäis-

määrä yhtä työntekijää kohden samalle työnantajalle tehdyn työn perusteella on 90 000 markkaa.

Merimieslain 18 §:n 5 momentissa tarkoitusta odotusajan palkasta maksetaan enintään se määrä, joka palkkaturvana maksetaan muiden työsuhteesta johtuvien saatavien suorituksena.

3 luku

Palkkaturvan hakeminen ja hakemuksen käsittely

9 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava työvoimatoimistoon tai työvoima- ja elinkeinokeskukseen. Hakemuksen voi ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

Palkkaturvan hakijana voi olla työntekijä tai työntekijäjärjestö, jolle työntekijä on siirtänyt saatavansa perittäväksi. Työnantajan ollessa konkurssissa palkkaturvaa voi hakea valtioneuvoston asetuksella säädettyihin edellytyksiin työntekijöiden lukuun myös konkurssipesä.

Valtioneuvosto voi määrätä, millä 2 momentissa tarkoitettulla työntekijäjärjestöllä on oikeus ilman eri valtuutustakin edustaa jäseniään palkkaturva-asiassa.

10 §

Kuuleminen

Työnantajalle ja työntekijälle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus tulla kuulluiksi siten kuin hallintomenettelylain (598/1982) 15 §:ssä säädetään. Avoimen yhtiön yhtiömiehen ja kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen sekä muun saatavien maksamisesta vastuussa olevan määrääminen 15 §:ssä tarkoitettulla tavalla takaisinmaksuvelvolliseksi edellyttää, että myös tälle on varattu tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksen johdosta.

Silloin kun työnantaja ei omista alusta, jolla tehtyyn työhön merimiehen palkkaturvana hake-

mat saatavat perustuvat, hakemus on annettava tiedoksi myös aluksen omistajalle, jos tämä on työvoima- ja elinkeinokeskuksen tiedossa ja tiedoksianto voi tapahtua vaivattomasti.

11 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä työvoima- ja elinkeinokeskuksen kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

4 luku

Palkkaturvapäätös ja palkkaturvan maksaminen

12 §

Palkkaturvapäätös ja sen tiedoksianto

Palkkaturvahakemukseen on annettava kirjallinen päätös. Päätös on perusteltava hallintomenettelylain 24 §:n edellyttämällä tavalla. Päätös on heti lähetettävä asianomaisille. Päätös on lähetettävä myös 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulle aluksen omistajalle.

Palkkaturvapäätöksessä on määrättävä 15 §:n mukaisesta takaisinmaksuvelvollisuudesta. Jos kysymystä takaisinmaksuvelvollisuudesta ei voida ratkaista huomattavasti viivyttämättä palkkaturvan myöntämistä, päätös takaisinmaksuvelvollisuudesta voidaan tehdä erikseen. Tämä päätös on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun takaisinmaksuvelvollisuus on pystytty selvittämään.

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Palkkaturva maksetaan viikon kuluessa palkkaturvapäätöksestä. Palkkaturvana maksettavas-

ta määrästä toimitetaan ennakkoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys ja pidätetään muut lain mukaan merimieslaissa tarkoitettujen työntekijän palkasta vähennettävät maksut, jollei muualla toisin säädetä. Palkan ulosmittaus ja palkanmaksukielto ovat voimassa myös palkkaturvaa maksettaessa.

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta työvoima- ja elinkeinokeskus saa käyttää valtion tämän lain tai palkkaturvalain (866/1998) mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

5 luku

Takaisinmaksuvelvollisuus

14 §

Saatavien siirtyminen valtiolle

Palkkaturvana maksettavat saatavat siirtyvät kaikkine oikeuksineen valtiolle päätöksen antopäivästä.

15 §

Takaisinmaksuvelvollisuus

Työnantaja, kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies ja avoimen yhtiön yhtiömies sekä muu työntekijän saatavien maksamisesta vastuussa oleva on velvollinen maksamaan valtiolle takaisin palkkaturvana maksetut määrät päätöksen antopäivästä lukien laskettavine korkolain (633/1982) 4 §:n 3 momentin mukaisine korkoineen.

16 §

Palkkaturvapäätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Palkkaturvapäätös on heti täytäntöön pantavissa niin kuin lainvoimainen tuomio, jollei tuomioistuin käsitellessään palkkaturvaa koskevaa riitaa määrää, ettei päätöstä ole toistaiseksi pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

17 §

Maksuhuojennukset

Ministeriö ja valtioneuvoston asetuksella säädettävään määrään saakka työvoima- ja elinkeinokeskus voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista tähän rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan tai osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Ministeriön ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutoista.

18 §

Erityinen vanhentumis aika

Palkkaturva on perittävä takaisin valtiolle 10 vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu. Tämän jälkeen oikeus maksun saantiin on menetetty. Aikaraja ei estä maksun saamista ulosmitatuista, konkurssiin luovutetuista tai muun julkisen haasteen kohteena olevista varoista, jos saatavan perimiseksi on suoritettu ulosmittaus tai saatava on valvottu konkurssissa taikka muun julkisen haasteen perusteella edellä mainitun määräajan kuluessa. Erityisen vanhentumisajan suhteesta saneerausmenettelyyn ja velkajärjestelyyn säädetään yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 99 ja 99 a §:ssä sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 79 ja 79 a §:ssä.

6 luku

Muutoksenhaku

19 §

Kanne työnantajaa vastaan

Jos palkkaturvana haettu saatava on hylätty sen vuoksi, että työnantaja on riitauttanut saata-

van eikä sen perustetta ja määrää ole saatu palkkaturvamenettelyssä selvitettyä, työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan nostettava kanne käräjäoikeudessa työnantajaa vastaan. Haastehakemuksessa on ilmoitettava, että kysymyksessä on tämän momentin mukainen kanne.

Tuomioistuimen on annettava haaste, haastehakemus ja siihen liitetyt asiakirjat sekä haasteen johdosta annetut vastaukset valtiolle tiedoksi. Valtiolla on, mikäli katsoo etunsa sitä vaativan, oikeus tuomioistuimen asettamassa määräajassa ilmoittautua oikeudenkäyntiin vastaajaksi.

Tuomioistuin vahvistaa 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa valtioon nähden enintään ne saatavat, jotka työnantaja velvoitetaan työntekijälle maksamaan.

Jos työnantaja on kiistänyt palkkaturvana haetun saatavan eikä työnantajaa ole voitu todeta maksukyvyttömäksi, saatava on hylättävä riittaisena ja työntekijälle on annettava osoitus 1 momentissa tarkoitettua kanteen nostamisesta.

20 §

Kanne valtiota vastaan

Jos palkkaturvana haettu saatava, jota työnantaja ei ole kiistänyt, on hylätty selvittämättömänä tai perusteettomana, työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan nostettava saatavan perustetta ja määrää koskeva vahvistuskanne käräjäoikeudessa valtiota vastaan.

21 §

Kanteen vireillepano ja oikeuspaikka

Määräaika 19 ja 20 §:ssä tarkoitettua kanteen nostamiselle on kuusi kuukautta. Määräaika lasketaan päätöksen tiedoksisaannista. Kanne on pantava vireille siinä tuomioistuimessa, jossa työnantajan olisi vastattava työpalkkasaatavaa koskevassa asiassa.

22 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa

Jos työnantaja on konkurssissa tai asetetaan konkurssiin kanteen vireillepanoajan kuluessa, kanteen ei voi nostaa, vaan saatavaa koskevat riitaisuudet ratkaistaan konkurssimenettelyssä. Jos tällainen konkurssi peruuntuu tai raukeaa, lasketaan määräaika kanteen nostamiselle konkurssin päättymisestä.

Kanteen ei tarvitse nostaa, jos saatava valvotaan sellaisessa aluksen pakkohuutokaupassa, jota koskeva kuulutus on julkaistu kanteen vireillepanoajan kuluessa. Jos pakkohuutokauppa peruuntuu tai raukeaa, lasketaan määräaika kanteen nostamiselle siitä päivästä, jona huutokauppa kuulutuksen mukaan olisi ollut pidettävä.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa tai aluksen pakkohuutokaupassa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

23 §

Uusi palkkaturvahakemus

Tuomioon tai aluksen pakkohuutokaupassa ulosottomiehen ratkaisuun perustuva saatava voidaan maksaa palkkaturvana, jos uusi hakemus tehdään kuuden kuukauden kuluessa tuomion tai ulosottomiehen ratkaisun lainvoimaiseksi tulosta edellyttäen, että palkkaturvaa saamisen muut edellytykset täyttyvät.

24 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muulla kuin 19 ja 20 §:ssä mainituilla perusteilla, työntekijä saa hakea muutosta työttömyysturvalautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava työvoima- ja elinkeinokeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on postitettu valittajan il-

moittamalla osoitteella, jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä. Työvoima- ja elinkeinokeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat työttömyysturvalautakunnalle.

Työttömyysturvalautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta 1 momentissa säädettyssä ajassa työttömyysturvalautakunnan päätöksestä tiedon saatuaan.

25 §

Työnantajan takaisinsaantikanne

Työnantaja ja muu maksuvelvollinen saa hakea takaisinsaantia palkkaturvapäätökseen siinä tuomioistuimessa, jossa työnantajan olisi vastattava työpalkkasaataavaa koskevassa asiassa. Takaisinsaantikanne on pantava vireille 60 päivän kuluessa palkkaturvapäätöksen tiedoksisaannista.

Jos työnantaja tai muu maksuvelvollinen on konkurssissa tai asetetaan konkurssiin takaisinsaantikanteen vireillepanoajan kuluessa, maksuvelvollisuutta koskevat riitaisuudet voidaan ratkaista konkurssimenettelyssä. Riitaisuudet voidaan ratkaista myös aluksen pakkohuutokauppa-menettelyn yhteydessä, jos sitä koskeva kuultus on julkaistu takaisinsaantikanteen vireillepanoajan kuluessa.

7 luku

Erinäiset säännökset

26 §

Tiedoksisaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot työvoima- ja elinkeinokeskukselle, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus saada veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassoilta ja työvoimatoimistoilta palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten tarpeelliset tiedot.

27 §

Aiheeton palkkaturvaetus

Joka tahallaan tai tuottamuksellisesti on saanut aikaan aiheettoman palkkaturvan maksun tai muun tämän lain mukaisen etuuden myöntämisen, on velvollinen palauttamaan aiheettoman maksun tai korvaamaan etuuden arvon korkolain 4 §:n 3 momentin mukaisine korkoineen etuuden myöntämispäivästä lukien.

28 §

Rangaistussäännökset

Rangaistus palkkaturvan petollisesta hankkimisesta tai sen yrittämisestä tuomitaan rikoslain (39/1889) 36 luvun 1—3 §:n mukaan.

Rangaistus avustuspetoksesta, joka kohdistuu tämän lain mukaiseen huojennukseen tai vapautukseen, tuomitaan rikoslain 29 luvun 5, 6 tai 8 §:n mukaan.

29 §

Rahoitus

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) tarkoitetun työttömyysvakuutusrahaston on maksettava valtiolle työntekijöille palkkaturvana maksettujen määrien ja työnantajilta perittyjen pääomamäärien erotus vuosittain jälkikäteen ministeriön lähettämän laskun mukaisesti. Tästä erotuksesta on kuitenkin vähennettävä työnantajilta tai muilta maksuvelvollisilta 17 §:n nojalla perimättä jätetyt määrät. Maksun viivästyessä sille on maksettava viivästyskorkoa 16 prosenttia.

30 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

8 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

31 §

Lain voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2001.

Tällä lailla kumotaan 21 päivänä joulukuuta 1979 annettu merimiesten palkkaturvalaki (927/1979) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

32 §

Siirtymäsäännökset

Tätä lakia sovelletaan niihin palkkaturvahakemuksiin, jotka on jätetty työvoimaviranomaisille lain voimaantulon jälkeen. Tämän lain 6 luvun muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan myös lain voimaan tullessa vireillä oleviin hakemuksiin.

Lain 23 §:n mukaisesti uusiin palkkaturvahakemuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos tuomioon perustuvaa saatavaa on ensimmäisen kerran haettu palkkaturvana kumotun lain voimassa ollessa eikä 1 momentissa mainitusta muutoksenhakua koskevien säännösten soveltamisesta muuta johdu.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin palkkaturvapäätöksiin perustuvat valtion saatavat vanhentuvat viimeistään vuoden 2010 päättyessä.

Laki**konkurssisäännön 31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä marraskuuta 1868 annetun konkurssisäännön (31/1868) 31 §, sellaisena kuin se on laissa 867/1998, seuraavasti:

31 §

Työsuhteesta johtuva saatava, jonka pesänhoitaja on merkinnyt palkkaturvalain (866/1998) 13 §:ssä tai merimiesten palkkaturvalain (/) 11 §:ssä tarkoitettuun luetteloon, on katsottava valvotuksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2001.

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 2000

